

Noen tanker fra en spesialpedagog

Nå er det fire år siden jeg begynte som privat spesialpedagog. Den første tiden på deltid ved siden av studier ved INAP (Institutt for anvendt pedagogikk). For å studere der måtte vi ha praksis sammen med teorien. Elever kom oftest via venner og venners venner. Det gikk over all forventning, noe jeg ikke trodde til å begynne med. Når jeg startet fulltid, hadde jeg kontor i Oslo for siden å flytte til Son.

Hadde noen for ti år siden fortalt meg hva jeg kom til å jobbe med om noen år, hadde jeg bare sett på dem og ristet på hodet. Den gang hadde jeg dysleksi og hvordan i all verden skulle jeg kunne lære noen å lese, skrive og regne? Alt som hadde med skole og lærere å gjøre, var noe jeg hatt meget dårlig erfaring med.

Jeg har en sønn som nå er 17 år. Det viste seg at han slet med de samme vanskene på skolen som meg. Han startet i første klasse i 1990. Det ble ingen positiv erfaring for ham. Han lærte at han ikke kunne lære, noe han sliter med enda. Jeg tok det for gitt på den tiden at dette var noe skolen hadde kompetanse til å ordne opp i. Men slik gikk det ikke. Etter ett år gav jeg opp. Ringte så til dysleksiforbundet for å få hjelp. De henviste meg direkte til Ragnhild og Magne Nyborg ved INAP (Institutt for anvendt pedagogikk) i Asker. Vi lærte begge to å lese og skrive der. Jeg satt sammen med min sønn en time i uken i nesten fem år og jeg har vel neppe noen gang lært så mye. I tillegg lærte jeg å sette det tidligere lærte og min nye kunnskap i system slik at jeg slapp å huske på millioner av fragmenter. At alle fellesnavnene har noe til felles, hadde jeg aldri tenkt over. Ingen hadde lært meg grunnleggende begreper slik at jeg hadde et analyseredskap for å finne denne delvise likheten.

Magne Nyborg gjorde et uutslettelig inntrykk på meg da han fortalte meg om sin erfaring som lærer i skolen i mange år. I hver eneste klasse i alle disse årene var det alltid mellom tre og fem elever som ikke greide å henge med. Det han satte fokus på var hva han gjorde galt som lærer, ikke hva som var galt med elevene. Jeg fikk virkelig noe å tenke på, - var det ikke jeg som var så dum? Kunne det være undervisningen som ikke holdt mål? Etter er en tilnærming jeg har med meg i mitt daglige arbeid. Lærer ikke elevene, går jeg i meg selv og/eller søker hjelp hos andre.

Det er stort sett foreldre som tar kontakt med meg, og de kommer med sine barn etter skoletid. Foreldrene er som oftest med i alle undervisningstimene, så de vet til enhver tid hva som gjøres, og kan følge opp denne hjemme. Eleven slipper å bli stigmatisert ved å gå ut av vanlig klasseromsundervisning, noe mange ikke liker.

De fleste elver og foreldre som har ventet noen år, skulle ønske de hadde fått hjelp før. Foreldrene har hatt en følelse av at noe ikke går som det skal, men de blir sjelden hørt. Ofte hører jeg fra elevene: "Hvorfor har ikke noen lært meg dette før?" Jeg har opplevd å høre at elever må ligge 2-3 år etter klassetrinnet sitt før de får hjelp i grunnskolen. Noen elever får jeg veldig tidlig. Foreldrene nekter å vente. Da går undervisningen meget bra. Eleven har ikke erfart "en haug" med negative opplevelser i undervisningssituasjonen. Nederlagsopplevelsene er ikke så mange, dermed er de psykososiale vanskene små.

Det er ingen som kjenner barna bedre enn foreldrene. De er en enorm støtte for meg i mitt arbeid med den enkelte elev. Samtidig som foreldrene også lærer mye av meg. Situasjonen åpner for et tett samarbeid rundt den enkelte elev og en helhetlig vurdering av elevens livssituasjon. Vi kan drøfte om det er behov for endring av kosthold, om eleven har visuelle eller fonetiske vansker som optikere eller leger kan gjøre noe med, om vi bør kontakte fysioterapeut eller osteopat. Foreldrene og jeg har et felles mål: Elevens trivsel i forhold til læring både i og utenfor skolen. Barn, unge og voksne trives når de opplever mestring på de forskjellige arenaene de ferdes på i livet. Vi mestrer det vi har lært.

Det er altfor ofte jeg møter meget slitne foreldre, ikke bare fordi de sliter med sine barn i forhold til skolen, men at mye tid og krefter går med på å få hjelp i hjelpeapparatet. Det er ikke lenge siden en

meget sliten pappa kom til meg og så: "Nå er det like før jeg tar med meg sovepose og legger meg utenfor stortinget, jeg orker ikke mer!" Han hr "sloss" for sin sønn i flere år.

Jeg kan ikke undervise en elev i flere år uten resultater. Det nekter selvsagt foreldrene å betale for. Men jeg treffer ofte elever som har hatt spesialundervisning i skolen i flere år uten at har lært å lese, skrive eller regne. Da undrer jeg meg over hva som er blitt gjort i timene med spesialundervisning. Elevene blir som regel testet, men oppfølgingen etter at testresultatene ligger på bordet varierer i stor grad. Kontinuiteten i spesialundervisningen kan også variere i stor grad, både i forhold til person og pedagogisk tilnærming. Mange elever som har hatt spesialundervisning i flere år, har ofte hatt flere spesialpedagoger med varierende metoder fra pedagog til pedagog. Undervisningen kan av den grunn bli for fragmentarisk. Fragmenter er noe disse elevene har mer enn nok av fra før.

Noe som opptar mer i min situasjon som privat spesialpedagog, er at foreldrene må betale timene selv. Dette gjelder spesielt i grunnskolen. Det er noe letter for elever i videregående skole. Ikke alle har råd til dette, eller velger å prioritere slik, og dermed får ikke alle elever de samme mulighetene.

Det er altfor mange barn som sliter unødige i skolen i dag. Det å forebygge er de fleste fagpersoner enige i at vi må gjøre. Men hvilke pedagogiske metoder som skal brukes strides de lærde om. Når man på forskningsnivå er uenige, er det ikke lett for en lærer som knapt hører om lese-, skrive-, og regnevansker i sin utdanning å velge metode(r) i begynneropplæring. I mitt stille sinn lurte jeg på om det er for mye prestisje og maktkamp i systemet som hindrer nyere forskning å nå ut i skolen.

Når jeg leser i Dyslektikeren at skolebarn i kø venter på lydbøker lurte jeg på hvorfor ingen lærer dem å lese og skrive. Vi kan ikke bytte ut skriftspråket med teknologi. Det er kun et hjelpemiddel, ikke en erstatning. Det er mulig i de fleste tilfeller å lære å lese og skrive.

Jeg er vel forankret i Magne Nyborgs læringspsykologi. Alle elevene lærer grunnleggende begreper og begrepsystemer som redskap for å kode analytisk. Det vil si å kunne kjenne igjen og analysere det de sanser i seg selv og i verden rundt seg. Slik arbeider jeg også med elever som kan lese, men som ikke forstår det de leser. Videre lærer de rettskrivningsregler på en systematisk måte. I matematikk bygges det også på de grunnleggende begrepene for å forstå det matematiske språket. Men når jeg underviser på samme måte overfor alle elevene, er det da spesialundervisning?

Jeg møter altfor ofte en innstilling til dysleksi som en vedvarende vanske og at vi må lære å leve med det. Jeg får vondt langt inn i sjela når jeg hører sånt, for jeg vet at det ikke er sant. Jeg har selv opplevd å høre at jeg fortsatt er dyslektiker når jeg verken har skrive- eller lesevansker mer. Det er da jeg lurte på hva definisjonen på dysleksi er. Det jeg lever med er at jeg en gang lærte at jeg var dum. Denne følelsen sitter fremdeles dypt i meg i situasjoner som denne, når jeg skal skrive en artikkel i et blad som andre skal lese.